

Research Article

EXAMINATION OF SPACE QUALIFICATIONS IN NATIONAL'S GARDEN CONCEPT: CASE STUDY OF KAHRAMANMARAŞ 15 TEMMUZ NATIONAL GARDEN

Dilay ZÜLKADİROĞLU

Corresponding Author: dilay_mazi@hotmail.com

ORCID ID: 0000-0002-5466-9207

Received: 16 February 2022; Accepted: 30 May 2022; Published: 30 June 2022

Abstract

Public green spaces provide an environment where people can socialize in urban life, communicate with each other and share their lifestyles and information. The areas of use in these areas are designed and used in a way that can be thought of, as well as economic and social use and preliminary preparations. While planning public green spaces, besides human activities and needs, their formation is determined by public institutions. The qualities used in the shaping of green areas affect the effective use of the area and its contribution to the city where it is located. In this study, it is aimed to determine the effectiveness of the area characteristics of Kahramanmaraş 15 Temmuz National Garden in terms of users. Within the scope of the study, field qualifications were examined. In the method of the study, first of all, the place of the research area was determined by using the Google Earth. Then, the characteristics of the area were determined as a result of both on-site observations and interviews with institutions. At the other stage of the method, the quality parameters were determined by examining the literature studies on green area qualities. The status of the defined parameters in the field has been determined by the user survey. In the light of the data obtained, it has been determined to what extent the research area provides the quality parameters and suggestions have been developed accordingly. It has been determined that the lowest parameter value of the field is Accessibility. Users stated that the highest parameter is Activity-Equipment-Entertainment.

Keywords: National garden, urban space, green space qualification, Kahramanmaraş

*Araştırma Makalesi***MİLLET BAĞÇELERİNDE ALAN NİTELİKLERİNİN KULLANICI AÇISINDAN İNCELENMESİ: KAHRAMANMARAŞ 15 TEMMUZ MİLLET BAĞÇESİ ÖRNEĞİ****Özet**

Kamusal yeşil alanlar insanların kent yaşamı içerisinde sosyalleşebildiği, birbirleri ile iletişim kurduğu, yaşam biçimlerinin ve bilginin aktarıldığı bir ortam sunmaktadır. Bu alanlar insanları kentin yapısal ortamından uzaklaştırıp, rekreasyon olanakları yaratmanın yanında ekolojik, ekonomik ve sosyal faydaları ile ön plana çıkmaktadır. Kamusal yeşil alanların planlaması yapılırken insan faaliyetlerinin ve ihtiyaçlarının yanında, biçimlenmesi kamu kurumları tarafından belirlenmektedir. Yeşil alanların sahip olduğu nitelikler; alanın etkin kullanımı ve bulunduğu kente katkısını yüksek oranda etkilemektedir. Bu alışmada Kahramanmaraş 15 Temmuz Millet Bahçesinin alan niteliklerinin kullanıcı açısından etkinliğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. İlk olarak alanın Google Earth üzerinden konumu tespit edildi. Ardından alana ait özellikler hem yerinde gözlemler hem kurumlar ile yapılan görüşmeler neticesinde belirlenmiştir. Yöntemin diğer aşamasında yeşil alan nitelikleri ile ilgili yapılan literatür çalışmaları incelenerek kalite parametreleri belirlenmiştir. Belirlenen parametrelerin alandaki durumu yapılan kullanıcı anketi ile tespit edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında araştırma alanının kalite parametreleri ne derecede sağladığı ile ilgili tespit yapılarak öneriler geliştirilmiştir. Analizler sonucu en düşük parametre değerini erişilebilirlik olduğu tespit edilmiştir. Kullanıcılar en yüksek parametre olarak aktivite-donati- eğlence olduğunu belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Millet bahçesi, kamusal mekan, yeşil alan nitelikleri, Kahramanmaraş

1. GİRİŞ

Ülkemizde bulunan kentlerin hızlı nüfus artışı ile birlikte sürekli büyüme eğiliminde olduğu görülmektedir. Kentleşme sürecinde kent merkezi yerleşimlerinde nüfusun artması; hayvancılık, orman ve tarım gibi alanlarda faaliyet gösteren nüfusun sanayi kuruluşlarında çalışmaya yönelerek toplumsal bir değerışim süreci oluşturmaktadır (Zülkadiroğlu,2021).

Toplumların yönetim şekillerine göre tarihi süreçlerde yeşil alan kullanımları da değerışim göstermiştir. Osmanlı hükümdarlığı döneminde bahçe, yayla ve bağ gibi özel alan kültürü çok hâkimken zamanla bu durum daha fazla kişinin kullanabildiği kamusal yeşil alan kavramlarına doğru değerışim göstermiştir. Osmanlı imparatorluğunun son dönemlerinde Islahat Fermanı ve Tanzimat sonrası yapılan birçok yenilik ile birlikte halkın yaşam şekli değeriftirilmeye başlanmıştır. Yapılan bu yeni düzenlemelerde ilk kamusal açık alan örnekleri hazırlanan Vilayet Nizamnamesi içeriğinde ‘Millet Bahçeleri’ konusuna yer vermiştir. Millet bahçeleri bütünlüğu simgeleyen bir tanım olarak kullanılmıştır.

Osmanlı başkenti İstanbul’daki ilk kamuya açık park olan Taksim Bahçesi, 1864 yılında taksimde inşa edilmiştir. Daha sonra 1869 yılında Tepebaşı Parkı yapılmıştır. Bu uygulamaları takiben 1870 yılında Kısıklı’da millet bahçesi yapılmıştır. Özellikle Lale Devri ve ardından Cumhuriyetin kurulması ile birlikte kamusal yeşil alanlar büyük bir değerışim göstermiştir. Batı

medeniyetlerinin de etkisi ile “bahçe” kavramından “park” kavramına geçiş yapılmıştır (Erdönmez ve Çelik, 2016).

Tarihi süreç içerisinde değişen ve modernleşen kentlerde, hızlı nüfus artışına paralel olarak doğan bina ihtiyacı betonlaşmayı gün geçtikçe artırmaktadır. Kentleşme sürecinde bu durum arazi örtüsünün (tarım, orman gibi) değişimine, kent planlarında doğal çevre ile birlikte düzenlemelerin azalarak çarpık bir yapılaşma oluşmasına neden olmaktadır (Alig ve Healy, 1987; Tanrıöver, 2011; Su ve ark., 2019). Bu gelişim içerisinde ki değişim, kent sakinlerinin yaşam kalitesinin olumsuz etkileyerek yeşil alanların sahip olması öngörölmüş uluslararası standartlardan uzaklaşılmasına neden olmaktadır (Altunkasa ve Uslu, 2004).

Kent içerisinde yaşam bileşenleri olan binalar, yeşil alanlar, yol aksları, ticari alanlar, eğitim alanları gibi unsurların dengeli ilişkinin sonucu kentte bulunan insanların yaşam kalitesi belirlemektedir. Kent sakinlerinin yaşam kalitesinin yükseltilebilmesi; ihtiyaçlar göz önüne alınarak nitelikli ve planlı kentsel mekânlar oluşturulması ile mümkündür (Emür ve Onsekiz, 2007; Temizel ve ark.,2018).

Yeşil alanlar; toplumsal yaşantıyı destekleyen ve yönlendiren, birçok aktivitenin yapılabilmesine olanak sağlayan, insanların zamanlarını verimli değerlendirmesini sağlayan mekanlardır. Toplumun her kesiminden bireylerin sürekli etkileşim halinde bulunduğu bu alanların niteliklerinin yüksek kalitede olması bireylerin fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak için önemli bir rol oynamaktadır (Ayaşlıgil, 1996; Yıldızcı, 1975; Öztürk, 2004; Bayram, 2007; Lwin ve Muryama, 2011; Zülkadiroğlu,2021).

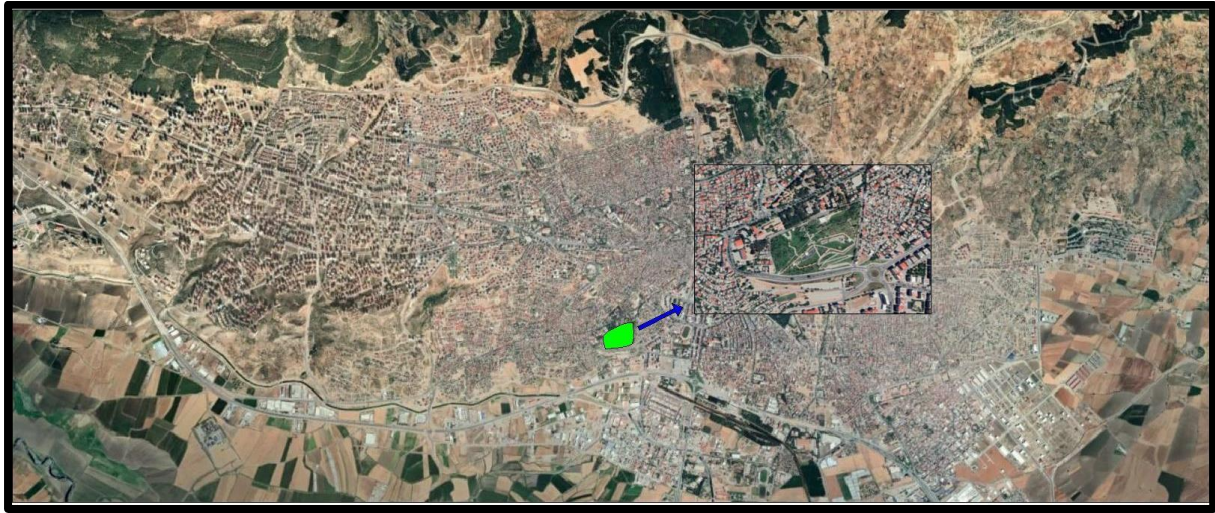
Ülke genelinde yapılan ve yapımı devam eden millet bahçelerinde; tema ve meyve bahçeleri, çocuk oyun alanları, yürüyüş yolları, spor alanları, bisiklet ve gezinti yolları bulunması planlanmıştır. Bugüne kadar 11 millet bahçesinin yapımını tamamlayarak vatandaşların kullanıma sunan TOKİ, 66 millet bahçesinin yapımını sürdürmektedir (Toki,2021). Bu çalışmalar neticesinde yeşil alan miktarını 15 m²'ye çıkararak gelecek nesillere daha çok yeşil alan bırakabilmek amacı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Toplu Konut İdaresi (TOKİ) Başkanlığı'nca 81 ilin her birine en az bir millet bahçesinin TOKİ tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Fakat yapılan birçok araştırmada yeşil alan yeterliliğinin m² değerlendirmesinin doğru bir yaklaşım olmadığı savunulmaktadır. (Gelh, 2005; Uz, 2005; Altunkasa, 2004; Lwin ve Murayama, 2011; Altunkasa ve ark.,2011; Bilgili ve Çığ, 2013; Doygün ve ark., 2015; Stahle, 2016; Zülkadiroğlu, 2021)

Çalışmada kamusal yeşil alan olan millet bahçelerinden Kahramanmarař 15 Temmuz Millet Bahçesinin nitelikleri kullanıcı odaklı incelenmiştir. Onikiřubat ilçesinde bulunan Hacı Bayram Veli Mahallesi 6306 yasa kapsamında riskli alan ilan edilerek kentsel dönüşüm kapsamına alınmıştır. Çalışma alanı olan 15 Temmuz Millet Bahçesi Hacı Bayram Veli mahallesinde bulunup bu yasa kapsamında ki kentsel dönüşüm alanına girmektedir (Karpuz, 2019). Bu alanın çalışma alanı olarak sečilme nedeni; hızlı nüfus artışı ile oluşan plansız kentleşme ve yerel yönetimlerin kentsel dönüşüm projeleri ile oluşturdukları yeşil alanların niteliklerinin çok farklılıklar göstermesi, kamusal alan olarak parkın bireylerin ihtiyaçlarını karşılamadaki yeterliliğini ve kullanıcı taleplerinin alanın içinde barındırdığı niteliklere göre değişim göstermesi olarak söylenebilir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın ana materyalini Türkiye'nin Doğu Akdeniz bölgesinde bulunan Kahramanmaraş 15 Temmuz Millet Bahçesi oluşturmaktadır. Kent dokusu içerisinde bulunan nüfus verileri incelendiğinde 1980'lerin başında nüfus 178.557 olan rakam 2020 yılında yaklaşık 664.658'e yükselmiştir. Nüfus dağılımı kent merkezinde bulunan Onikişubat (441.681) ve Dulkadiroğlu (223.227) olmak üzere iki ilçe belediyesinden oluşmaktadır (TUIK, 2020).

15 Temmuz Millet Bahçesi kentin merkezinde Onikişubat ilçe sınırları içerisinde bulunmaktadır (şekil 1) . Araştırma alanının konumu kentin merkezinin güney batısında eski yerleşim alanındadır. Kentsel dönüşüm kapsamına alınarak Kahramanmaraş Büyük şehir Belediyesi tarafından millet bahçesi olarak düzenlemesi yapılmıştır. Hacı Bayram Veli mahallesinin içinde bulunan alanın jeolojik olarak riskli alan olup sert kil ve siltli kil topraklarından oluşmaktadır (Karpuz, 2019).

şekil 1. 15 Temmuz Millet Bahçesi konumu

Araştırmada, Millet Bahçelerinin niteliklerinin analizinde Kahramanmaraş 15 Temmuz Millet Bahçesi örneğinin ele alınmasının ana nedenlerini;

- Kentlerde ekolojik dengenin iyileşmesinde açık yeşil alanların niteliklerinin katkısı,
- Kentte özellikle yaz aylarında açık yeşil alan kullanımının sık ve uzun süreli olması,
- Nüfus artışı ile hızla gelişmekte olan Kahramanmaraş kentinde nitelikli yeşil alanlara ihtiyaç duyulması.

Araştırmada kullanılan materyaller;

- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesinden temin edilen 1/10.000 uygulama imar planları
- Google Earth uydu görüntüsü Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesinden alınan araştırma alanı ile ilgili bilgiler
- Anket formu

şeklinde sıralanabilir.

Araştırma 5 aşamada gerçekleştirilmiştir. Araştırma alanına ilişkin veri setinin oluşturulması

- a) Kalite Parametrelerinin belirlenmesi
- b) Kullanıcı anketi hazırlanması ve uygulaması
- c) Değerlendirme

a) Veri seti oluşturulması

Araştırma alanı ile ilgili Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesinden elde edilen veriler ile veri seti oluşturulmuştur. Excel programı üzerinde hazırlanan veri setinde araştırma alanının

- Adresi
- Konumu
- Alan büyüklüğü
- Eğim
- Bitkisel kapalılık
- Donatı çeşitliliği gibi bilgiler bulunmaktadır.

Alanın adresi, konumu ve büyüklüğü belediye tarafından verilen bilgiler doğrultusunda belirlenmiştir.

Eğim durumu Google Earth uydu görüntüsünden yararlanılarak belirlenmiştir. Program üzerinden bir “yol” çizgisi çizilmiş ve bu yol çizgisi üzerinden yükseklik profili oluşturulup, alanın ortalama eğimi hesaplanmıştır. Araştırma alanının eğim durumunun değerlendirilmesinde

- %0-2 düz alanlar,
- %2-6 hafif eğimli,
- %6-12 eğimli ve

%12-24 dik eğimli alanlar eğim sınıflamasından yararlanılmıştır.

Veri setinde yer alan **bitkisel kapalılık** durumu ise arazi çalışmaları ve Google Earth uydu görüntülerinden yararlanılarak tespit edilmiştir. Bitkisel kapalılık alan büyüklüğünün bitkisel yoğunluk durumuna oranı ile tespit edilmiştir. Bitkisel kapalılık;

- %50 > ise “yoğun”
- %50 civarında ise “orta yoğunlukta”
- %50 < ise “seyrek yoğunlukta” olarak belirlenmiştir.

Donatı çeşitliliği ise belediyeden alınan veriler ve alanda yapılan gözlemler yolu ile belirlenmiştir.

b) Kalite Parametrelerinin Belirlenmesi

Ulusal ve uluslararası literatür incelemesi yapılarak kamusal yeşil alanlarda olması gereken nitelikler değerlendirilmiştir. Yeşil alan nitelikleri ile ilgili araştırmalarda yer alan, kalite parametrelerine ve sıklıkla değinilen konulara Çizelge 1 de yer verilmiştir.

Literatür araştırmaları sonucunda yeşil alanların kalitesini etkileyen ve bu çalışmada değerlendirilmek istenen nitelikler;

- **Doğallık;**

Kentsel yeşil alanların sahip olduğu sosyal donatılar içinde insanları kentin yapısal ortamından uzaklaştırıp doğal çevreye yakın bir ortamda rekreasyon olanakları yaratılabilmesidir (Alig ve Healy, 1987, Tanrıöver, 2011; Gidlow ve ark., 2012; Su ve ark., 2019).

- **Estetik kalite;**

Göze hoş görünmeyen görüntülerin olmayıp; renk, doku, materyal kullanımı gibi birçok unsurun uyumlu bir şekilde bir arada olmasıdır (Lwin ve Murayama, 2011; Su ve ark., 2019 ; Zülkadiroğlu, 2021).

- **Teknik kalite;**

Alanda proje tasarımı doğrultusunda, doğru ve teknolojik gelişmelere uygun uygulamaların yapılmasıdır (Uz,2005; Zhou ve ark. , 2011).

- **Koruma – Kontrol;**

Yeşil alanın bulunduğu evre ile olan ilişkisinde kullanıcıların güvenliğini olumsuz etkileyecek bir unsurun bulunmamasıdır (Bilgili ve Gökyer,2013; Ünal, 2015).

- **Konfor;**

Kullanıcıların alan kullanımı sırasında çevresel olumsuz faktörlerden ayrışabilmesi ve her kullanıcı tipinin (engelli, yaşlı, ocuk gibi) alanda bulunan donatı elemanlarını kolaylıkla kullanabilmesidir (Whyte,1988).

- **Aktivite- Donatı-Eğlence;**

Yeşil alanın içerisinde bulunan aktif ve pasif olarak kullanılanılabilen mekan türü eşitliliği.

- **Erişebilirlik;**

Hem alana dışardan erişebilme hem de alan içi yol akslarının her kullanıcı tipine uygun olması olarak tanımlanabilir.

Çizelge 1. Literatürde yer alan Kalite parametreleri

Yayınlar	Kalite Parametreleri						
	Doğallık	Estetik Kalite	Teknik Kalite	Koruma Kontrol	Konfor	Aktivite-Donatı-Eğlence-Canlılık	Erişebilirlik
OPDM (Office of Deputy Prime Minister) (2000)			X	X	X	X	X
PPS (Project for Public Spaces inc.) (2019)		X	X	X	X	X	X
Roger Tym & Partners (2006)		X					X
Van der Voort, Van Wegen (2005)		X	X				X
Nasar (1998)	X						X
Gehl (1996)				X	X	X	X
Sherwin Greene (1992)	X	X	X				X
Lynch (1981)			X	X		X	X
Whyte (1980)		X			X	X	X

c) Kullanıcı anket çalışmasının yapılması

Araştırma alanının kalite parametreleri açısından değerlendirilebilmesi amacı ile anket yöntemi kullanılmıştır. Öncelikle anket formu literatür taraması ile belirlenen kalite parametrelerinden oluşan 7 sorudan oluşturulmuştur. Hazırlanan anket formu alanı kullanan 50 kişiye yüz yüze metodu ile uygulanmıştır. Ankette katılan kişilerden anket formunda yer alan her bir parametre için 1 ile 10 arasında (1 en düşük 10 en yüksek) puan vermeleri istenmiştir.

d) Değerlendirme

Anket formlarının değerlendirilmesi Microsoft Excel programından yararlanılarak gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler yüksek, ortalama ve düşük değerler olarak bir skala içerisinde değerlendirilmiştir (Müge,2014; Uslu ve ark.,2019; Zülkadiroğlu;2021). Veriler değerlendirilirken aşağıdaki skala dikkate alınmıştır.

1 puan ile 4 puan düşük

5 puan ile 7 puan orta

8 puan ile 10 puan yüksek nitelik olarak kabul edilmiştir. Verilen cevapların Excel programında oransal dağılımları belirlenerek yorumlanmıştır.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmada elde edilen bulgular alanın haritalanarak verilerinin belirlenmesi ve kalite parametreleri doğrultusunda alanın analizinin yapılması olarak iki başlık altında incelenmiştir.

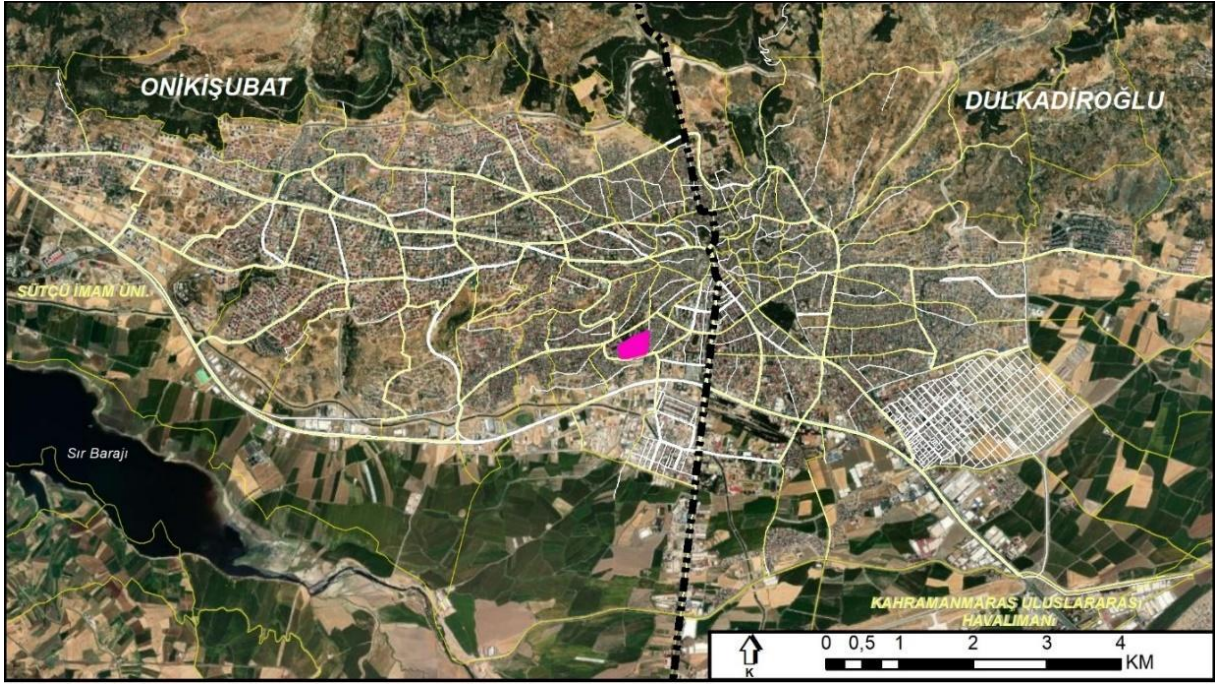
3.1. Araştırma alanının haritalanması ve veri seti oluşturulması

Araştırma alanı olan Kahramanmaraş kentinin Onikiřubat ilçesinin gúney-doğusunda bulunan 15 Temmuz Millet bahçesi kentsel dönüşüm alanı üzerine kurulmuş bir kent parkıdır. Alanın Şekil 2’de verilen kent içerisindeki konumu Kahramanmaraş Büyük Őehir belediyesinden alınan yol ağı, mahalle konum haritası ve bina taban alanı haritalarının birleştirilmesi ile belirlenmiştir. Araştırma alanı Hacı Bayram Veli mahallesinde konumlanmaktadır. evresinde çok katlı olmayan binalar olup Ali Sezal Bulvarı üzerinde bulunan alanın batısında eğitim alanı ve Kahramanmaraş Orman Bölge Müdürlüğü bulunmaktadır. Güney ve dođu yönlerine doğru konut ve ticaret alanları bulunmaktadır.

Araştırma alanının mevcut durumu belirlenirken yerinde gözlemler, belediyeden alınan veriler ve Google Earth yazılımından faydalanılmıştır. Çizelge 2’de alan ait veri seti verilmiştir. Şekil 3 ve 4 ‘te kurumdan temin edilen alanın yapısal ve bitkisel projeleri bulunmaktadır. Alana ait yapım aşaması ve son durumu ile ilgili fotoğraflar Şekil 5 ve Şekil 6’ da verilmiştir.

Çizelge 2. Veri Seti

15 Temmuz Millet Bahçesi	
Adres	Hacı Bayram Veli Mahallesi Őehit Varol Karaca Sokak, Onikişubat İlçesi
Konum	37°34' K, 36°54' D
Alan Büyüklüğü	180.000 m ²
Bitkisel Kapalılık	Orta kapalı (<%50)
Eğim	% 12-24 dik eğim
Donatı eşitliliği	Biyolojik gölet, yürüyüş yolu, mescit /wc, dinlenme alanları (kamelya, bank, pergole), seyir terası, cafe, şelale, dağ kızağı, ocuk oyun alanı

Şekil 2. 15 Temmuz Millet Bahçesi kent içindeki konumu

Şekil 3. Araştırma alanının yapısal peyzaj projesi

Şekil 4. Araştırma alanı bitkisel peyzaj projesi

Çalışma alanının büyükşehir belediyesinden elde edilen projeleri incelendiğinde arazinin güçlü ve zayıf yönleri dikkate alınarak, alanın topografya yapısına uygun bir planlama yapıldığı söylenebilir. Eğimli olan arazinin bu eğimine uygun teraslama yapılarak hem merdiven hem de her kullanıcı tipinin rahatlıkla kullanabileceği eğim aralığında rampalar düzenlenmiştir.

Yapısal proje içerisinde geniş bir su ögesine yer verilmiş olup bu alan yakınında bir kafe konumlandırılmıştır. Bu sayede kullanıcıların yapay gölet etrafında dinlenip vakit geçirirken yeme içme ihtiyaçlarını da karşılayacakları bir alan yaratılmıştır. Çocuk oyun donatıları alanın merkezinde farklı yaş gruplarına göre düzenlenmiştir. Bu oyun gruplarının yakınında oturma elemanları ve geniş bir çim alan bulunmaktadır. Bu sayede ebeveynler çocuklarını kontrollü bir şekilde takip edebilmektedir. Alanın birçok noktasında dinleme alanları tasarlanıp özellikle yüksek kısımlarda seyir terasları düzenlenmiştir. Kullanıcıların ihtiyaçlarının giderilmesi için gerekli olan içme suyu, tuvalet gibi donatı elemanları düşünülerek yeterli olacak şekilde yer verilmiştir (Şekil 3).

Bitkisel proje incelendiğinde öncelikle arazide geometrik hatlar ile belirlenmiş bir bitkilendirme tasarımı dikkat çekmektedir. Bu tasarım ile eğimli olan arazinin teraslanması ile oluşabilecek bölünmüşlük hissi azaltılmaya çalışılmıştır. Projede alanın ekolojik yapısına uygun yetiştirme koşullarının sağlanabileceği 33 farklı tür yapraklı, 5 farklı tür ibreli ve 32 farklı çalı türü kullanılmıştır. Aynı zamanda yapılan bitkisel proje ile oluşabilecek rüzgar ve çevresel gürültü etkisinin en aza indirecek perdeleme bitkileri kullanılmıştır. Farklı bitki türlerine yer verilerek arazinin bitkisel yapısı zenginleştirilmeye çalışılmıştır (Şekil 4).

15 Temmuz millet bahçesinin yapım aşamaları ve belirlenen projenin uygulama durumunu Şekil 5 ve 6 'da verilmiştir.

Şekil 5. Araştırma alanı yapım aşaması (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, 2017)

Şekil 6. Araştırma alanı (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, 2021)

Şekil 7. Araştırma alanı (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, 2021)

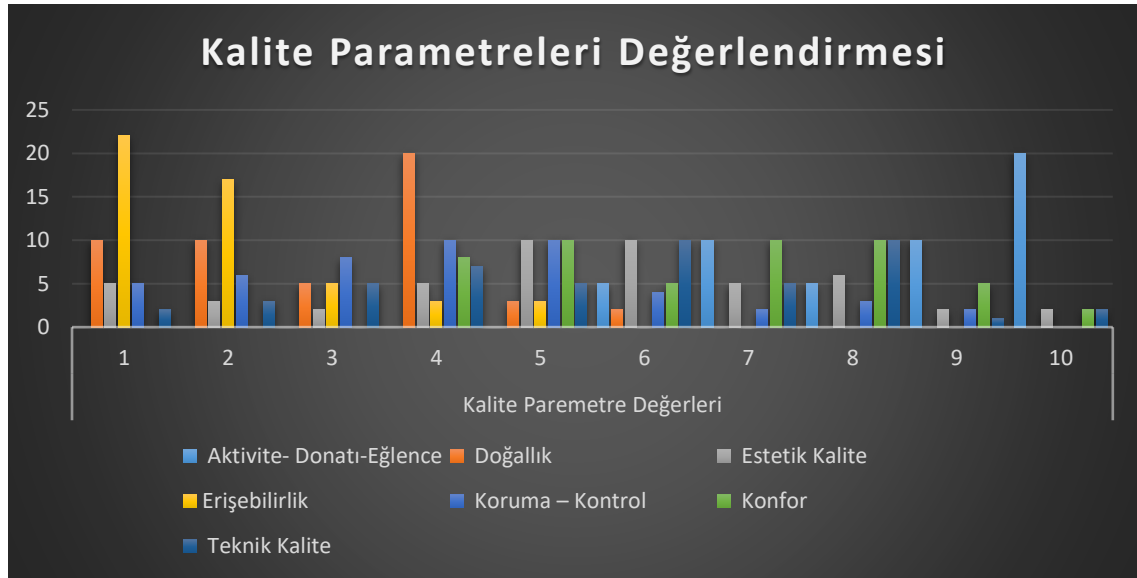
Alanın yapım aşamaları ve son durumu arazide yapılan gözlemler ile incelenmiştir. Bu gözlemlerde proje üzerinde yapılması planlanan tasarımların büyük bir kısmının uygulandığı görülmektedir. Elektrik, drenaj, sulama gibi alt yapı çalışmaları tamamlanarak üst yapı donatıları ve ardından bitkisel uygulama ile proje tamamlanmıştır. Dağ kızıağı gibi bazı yapısal elemanların henüz tamamlanamayıp kullanımı aktif hale getirilmemiştir.

3.2. Kalite parametreleri doğrultusunda alan analizi

Yöntem bölümünde belirlenen parametreler doğrultusunda ankette katılan kullanıcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda elde edilen bulgular Çizelge 3 ve Şekil 7'te verilmiştir.

Çizelge 3. Anket sonuçlarına göre kalite parametreleri oranları

Kalite Parametreleri	Kalite Parametre Değerleri																			
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)
Aktivite- Donatı-Eğlence		0		0		0		0		0	5	10	10	20	5	10	10	20	20	40
Doğallık	10	20	10	20	5	10	20	40	3	6	2	4		0		0		0		0
Estetik Kalite	5	10	3	6	2	4	5	10	10	20	10	20	5	10	6	12	2	4	2	4
Erişebilirlik	22	44	17	34	5	10	3	6	3	6		0		0		0		0		0
Koruma – Kontrol	5	10	6	12	8	16	10	20	10	20	4	8	2	4	3	6	2	4		0
Konfor		0		0		0	8	16	10	20	5	10	10	20	10	20	5	10	2	4
Teknik Kalite	2	4	3	6	5	10	7	14	5	10	10	20	5	10	10	20	1	2	2	4

Şekil 8. Anket uygulaması ile elde edilen kalite parametreleri değerlendirilmesi

Anket uygulamasında kullanıcılar 15 Temmuz Millet Bahçesi için yaptıkları değerlendirmede;

- Aktivite- Donatı- Eğlence parametresi en yüksek değer olan 10 değerinin 20 kullanıcı tarafından verilerek %40 gibi yüksek bir oran aldığı dikkat çekmektedir. 15 Temmuz millet bahçesinin Aktivite donatı parametresi açısından yüksek niteliklere sahip olduğu belirlenmiştir. Bu parametrenin kullanıcılar için çok önemli olduğu ve alanın aktivite-donatı- eğlence parametresi açısından iyi durumda olduğu söylenebilir. Bu parametrede çeşitliliğinin bulunduğu çalışma alanında kullanıcıların farklı eylem olanaklarından faydalanmak istemeleri bu oranın yüksek olmasına neden olarak gösterilebilir.
- Doğallık parametresinde kullanıcıların genel olarak düşük skala değeri verdiği görülmektedir. En yüksek 8, 9 ve 10 değerlerinin hiçbir kullanıcının vermediği dikkat çekmektedir. Bu parametrende elde edilen düşük skalanın alanın kentsel dönüşüm ile tekrar revize edilerek yeşil alan haline getirilmesinde çevrede bulunan bina, araç yolu gibi unsurlar ile bağının tam olarak kesilemeyip kullanıcıların kendilerini doğal bir ortamda

hissedememeleri olabilir. Aynı zamanda alana dikilen bitkilerin zamanla büyümesi ile bu parametrenin olumu yönde değişebileceği söylenebilir.

- Estetik ve teknik kalite parametresinde ortalamanın biraz üstünde olan 5 ve 6 değerinin %20'nin üzerinde olduğu görülmektedir. Kullanıcılar için bu parametrenin ortalama bir öneme sahip olduğunu söylemek mümkün. Alanın kullanıcılar tarafından görsel ve kullanım kolaylığı açısından orta bir düzeyde olduğu yönünde bir değerlendirme yapılmıştır. Yapılan alan tasarımının detaylı bir şekilde ele alınıp uygulama aşamasında projeye sadık kalınması ile oluşan alanın kullanıcılar tarafından estetik ve teknik olarak yeterli görüldüğünü söyleyebiliriz.
- En düşük değer olarak nitelendirilebilecek 1 değerinin 22 kullanıcının Erişebilirlik parametresi verip bu parametrenin en düşük değerinde %44 oranında olduğu görülmektedir. Anket değerlendirmesinin de düşük skalada olduğu görülmektedir. Alanın dışarıdan erişiminde özellikle yoğun bir bulvarın üzerinde olması, giriş noktalarının yeterli olmaması kullanıcıların alana erişimini kısıtlamıştır (Şekil 7). Aynı zamanda alan içi erişimde de arazinin eğimli yapısının bu parametrede olumsuz etki gösterdiği görülmektedir. Ankete katılan bireylerin herhangi bir fiziksel engel (merdiven, rampa, duvar gibi) ile karşılaşmadan kolaylıkla kullanabilecekleri bir alanda bulunmak istemeleri bu durumu oluşturmuş olabilir (Şekil 7).
- Koruma – kontrol parametresinde genel olarak düşük değerlerin daha çok verildiği 3, 4 ve 5 değerinin %46 gibi yüksek bir değer alıp en yüksek 10 değerinin hiçbir kullanıcı tarafından verilmediği görülmektedir. Bu durumda kullanıcıların düşük skala değerini verdiği söylenebilir. Değerlendirme sonucu, kullanıcıların alan içerisinde kendilerini yeterince güvende hissedemediklerini göstermektedir.
- Konfor parametresinin kullanıcılar tarafından 4 değerini %40 oranında aldığı görülmektedir. Bunun yanında 1-4 arası düşük skala değerinde tercihinin yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumun oluşmasında arazinin çevreden gelen olumsuz etkilerden (ses, görüntü kirliliği gibi) ve alan yeteri kadar ayrışamaması ve alan içerisinde kullanımların erişim zorlukları neden olarak söylenebilir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Zaman içerisinde olumsuz çevre koşullarından dolayı niteliğini kaybeden ekosistem içerisinde yaşamını sürdürme çabasında olan kentli nüfus, serbest zaman artışıyla birlikte, sağlıklı ve kaliteli bir çevreye özlem duymaya, yakın çevredeki uygun alanlara yönelerek, artan olanakları ile her zamankinden daha çok doğaya dönüş hareketine ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyacı karşılamak için kentte yaşayan bireylerin sosyo-ekonomik durumunun göz ardı edilmeden kamusal yeşil alanlar oluşturulmalıdır(Memlük, 2009; Sirel ve Sirel,2010).

Kentlerin yapısal bütünlüğü içerisinde millet bahçesi tasarımlarının sosyalleşmek, doğa içerisinde vakit geçirebilmek aktif veya pasif rekreasyonel etkinlikleri gerçekleştirmek için uygun ortam sunması gerekmektedir (Sağlık ve ark.,2019).

Kahramanmaraş 15 Temmuz millet bahçesi 180 dönüm alanda düzenlenmiş olup alanda birçok üst ve alt yapı elemanlarının bir arada düşünülerek kullanıcıların belirlenen parametreler doğrultusunda değerlendirmiştir. Kullanıcı değerlendirme sonuçları dikkate alındığında bu parametreler içerisinde alanın ortalama bir değere sahip olup güçlü ve zayıf yönlerinin olduğu söylenebilir. Arazide yapılan gözlemler de bu değerlendirmeler ile birlikte dikkate alınarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılabilir;

- Engebeli bir yapıya sahip olan arazide bu kot farklarının oluşturduğu dezavantajları azaltmak için perde duvar çalışmaları ile teraslama yapılmıştır. Kullanıcıların yaptıkları değerlendirmelerde de en düşük değeri alan erişebilirlik parametresinin bu topografyadan kaynaklı olduğu söylenebilir. Bu durumun iyileştirilebilmesi için alanın giriş noktalarının artırılarak kullanıcıların kullanmak istedikleri donatıya daha kısa yoldan erişimi sağlanabilir.
- Araştırma alanında hem yetişkin hem çocukların farklı yaş gruplarına göre sosyal aktivitelerini gerçekleştirmek için imkan sunan birçok farklı donatı bulunmaktadır. Spor sahaları, 2-5 ve 5-12 yaş gibi farklı yaş grupların kullanabileceği halatlı tırmanma macera parkuru, Ahşap gemi oyun parkuru, oyun tüneli, anne çocuk salıncağı, engelli çocuklar için oyun parkuru ve salıncak, dinlenme, kitap okuma alanları, yapay gölet, kafe gibi birçok alanın bulunması bu parametrenin kullanıcılar açısından iyi değerlendirilmesine neden olmuştur.
- Alanın bitkilendirilmesi engebeli yapıya uygun şekilde düzenlenerek rahatsız verici durumu biraz azaltılmaya çalışılmıştır. Bu aşamada bitkilendirme seçiminde kentin doğal yapısına uygun bitkilerin daha çok kullanılması doğallık parametresini daha iyileştirebilir.
- Alanda kullanılan yer döşemeleri, aydınlatma, çocuk oyun alanı malzeme gibi uygulamalarda daha renkli ve doğal yapıya uyumlu malzemelerin seçilmesi estetik kaliteyi artırabilir.
- Araştırma alanının yoğun olarak kullanılan bulvar üzerinde olması kontrol ve konforu olumsuz etkileyerek kullanıcılar açısından bu parametreye düşük değer vermesine yol açmıştır. Alanın giriş noktalarının daha kontrollü yapılması bu olumsuz durumu azaltabilir.

Sonuç olarak 15 Temmuz Millet Bahçesi Kahramanmaraş kentinin ekolojik ve estetik kaygıları barındıran detaylı bir planlama yaklaşımı ile yapılmıştır. Tasarımında peyzaj mimarlığı projelendirme kriterlerine göz önüne alınarak bulunduğu coğrafyanın gereksinimlerini karşılayacak şekilde tasarlanmıştır. Bu sayede yoğun bir yapısal kullanımın olduğu bölgeye yeşil bir doku kazandırılmıştır.

Kentsel dönüşüm alanı olarak belirlenen bu konumda kentsel nüfusun her geçen gün arttığı bir kent olan Kahramanmaraş için önemli bir kamusal mekan olmuştur. Kamusal alanlar taşıdığı sembolik ve simgesel değerleri ile kent insanının yaşam kültür ve geleneklerinin aktararak sürdürebileceği alanlar olduğunu söyleyebiliriz. Ancak, 15 Temmuz Millet bahçesinin ve diğer millet bahçelerinin kullanımı ve kente etkisinin belirlenmesinde kullanıcının rolü ile zaman içerisinde daha net anlaşılacaktır.

KAYNAKLAR

Alig, R.J., Healy, R.G. (1987). Urban and built-up land area changes in the United States: an empirical investigation of determinants. Land Economics, 63, 215-226.

- Bilgili, B. C. (2013). Çankırı Kent Kamusal Yeşil Alanlarının Yeterliliğinin Ulaşılabilirlik Yönünden Değerlendirilmesi, Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi,10(2).
- Erdönmez, E., Çelik F. (2016). Kentsel Mekanda Kamusal Alan İlişkileri, TÜBA-KED 14,İstanbul
- Gehl, J. (1996). Life Between Buildings: Using Public Space, Third Edition, Copenhagen: Arkitektens Forlag.
- Greene, S., (1992). Cityshape: Communicating and Evaluating Community Design, American Planning Association. Journal of the American Planning Association; Spring 1992; 58, 2; Academic Research Library, p. 177-189.
- Gidlow, C.J., Ellis N.J.,Bostock S. (2012). Development of the Neighbourhood Green Space Tool (NGST). Centre for Sport, Health and Exercise Research, Staffordshire University, United Kingdom Brindley Building, Leek Road, Stoke-on-Trent, ST4 2DF, United Kingdom.
- Karpuz, Ş, (2019). Kentsel Dönüşüm Alanlarının Peyzaj Onarımı Açısından Değerlendirilmesi; Gayberli, Hacı Bayram Veli, Malik Ejder Mahalleleri Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Kahramanmaraş
- Lwin, K. K., Murayama, Y. (2011). Modelling of urban green space walkability: Eco-friendly walk score calculator,Elsevier, Computers, Environment and Urban Systems 35 (2011) 408–420.
- Memlük, M. Z. (2009). Kentsel Mekanda Doğayla Tasarım:Ankara-Bademlidere Örneği Doktora Tezi,Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü,Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı,Ankara.
- Nasar J.L., (1998). The evaluative image of the city Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Roger Tym & Partners & One North East, (2006). Physical Regeneration Investment Framework (Newcastle, One NorthEast) Available at: <http://www.ignite-ne.com/>
- Sağlık, A., Kelkit, A., Temiz, M., Sağlık E., Bayram, M.İ., (2019). Millet Bahçesi Kavramı: Kahramanmaraş İli Örneği , Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , Kış Sayı Ek-1 Özel Sayı Sayfa 11-30 ISSN: 1302-6879 Türkiye
- Sirel, A. ve Sirel,Ü., (2010). Kamusal dış mekanlarının tasarımında aydınlatma boyutu: “edirne’de hürriyet meydanı (parkı) ile ilgili bir araştırma”
- Su, S., Hao Z., Mengya, X., Hu, R., Wen, W., Min, W. (2019). Auditing Street Walk Ability And Associated Socialine Qualities For Planning İmplications,Elsevier Journal Of Transport Geography, 74, 62-76.
- Tanrıöver, A., (2011). Adana Kentsel Gelişimin Uzaktan Algılama ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Kullanılarak Modellenmesi, Ç. Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Adana.
- Uz, Ö., (2005). Eskişehir Kent Merkezi Yeşil Alanlarının Uzaktan Algılama Ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Yardımı İle Değerlendirilmesi. Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Uzaktan Algılama ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- Voordt, D. J. M. van der, (2005), Architecture in use: an introduction to the programming, design and evaluation of buildings / Amsterdam: Architectural Press
- Whyte, W.H., (1980). The Social Life of Small Urban Spaces (Washington, DC, Conservation Foundation).
- Zhou, X., Rana, M. P. (2011). Social benefits of urban green space A conceptual framework of valuation and accessibility measurements, The current issue and full text archive of this journal is available at.

- .Zulkadiroğlu , D., (2015). Kentsel Akarsuların Korunmasına Yönelik Peyzaj Planlama Ve Tasarım İlkeleri Geliştirmesi: Kahramanmaraş Kenti Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Kahramanmaraş.
- Zulkadiroğlu. D., (2021). Kentsel Yeşil Alan Nitelikleri İle Erişim Mesafeleri Arasındaki İlişkinin Kullanıcı Açısından Belirlenmesi, Ç. Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Adana.